

تبیین فلسفی ساختار حکومتی بر پایه مؤلفه‌های جغرافیای سیاسی (۲)

نظریه جغرافیای سیاسی ساختار دولت و حکومت

برگرفته از سخنرانی:

دکتر محمد رضا حافظ نیا - استاد جغرافیای سیاسی دانشگاه تربیت مدرس

(تهران - ۱۳۹۰/۱۱/۲۹)

رئیس کشور و حکومت (The Head Of State): مطابق قانون اساسی ج.ا.ایران، ولی فقیه و یا رهبر بعنوان شخص اول، رئیس کشور و

حکومت است که از اختیارات زیر برخوردار می باشد:

- ۱- فرماندهی نیروهای مسلح، (بخش دفاعی کشور، امنیت ملی کشور)
- ۲- قوه قضائیه، (نیاز به دادرسی، امنیت اجتماعی شهروندان)
- ۳- صدا و سیما، (توسعه مشروعیت و مقبولیت حکومت)
- ۴- مدیریت و کنترل سیاسی کشور (شورای نگهبان، صدا و سیما، شبکه ائمه جمعه، شبکه نمایندگان رهبری در استانها - مرجعیت دینی)
- ۵- مدیریت و کنترل سیاست خارجی (بعد نرم افزاری تامین امنیت ملی، نیاز به ارتباطات بین المللی کشور)
- ۶- چشم انداز توسعه و استراتژی ملی کشور

توضیح:

پیش شرط اصلی در ساختار سازی حکومت در ایران، تمرکز زدائی از سیستم سیاسی - اداری ایران، توزیع فضائی/جغرافیائی قدرت سیاسی، توسعه اقتدار و مسئولیت دولتهای محلی، و توسعه اقتدار لایه‌های پایین تر ساختار حکومتی ایران در سطوح استانی و شهرستانی می باشد. این امر به کوچک سازی جثه حکومت مرکزی (در تهران)، تقویت بعد ستادی حکومت مرکزی، افزایش ظرفیت مسئولیت پذیری اندامهای حکومت مرکزی (وزارتخانه‌ها) و افزایش توان تخصصی، مشاوره‌ای، نظارتی، و کنترلی حوزه ستادی وزارتخانه‌ها و سازمانهای مرکزی ملی منجر می شود.

قوه مقننه (امین و وکیل ملت یا شهروندان): مجلس شورای اسلامی + شوراهای محلی و منطقه‌ای، برای تدوین قوانین و مقررات

کشورداری یا نرم افزارهای حکومتی + نظارت مالی بر نهادهای حکومتی (دیوان محاسبات)

قوه مجریه (دولت): رئیس جمهور + وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی + شوراهای عالی، برای مدیریت و اداره امور کشور (سرزمین و ملت).

این قوه تنه اصلی و بخش محوری حکومت و مدیریت سیاسی و اجرائی کشور را تشکیل می دهد.

بخش اول دولت:

ساختار پیشنهادی دولت در قالب وزارتخانه‌ها و سازمانهای مستقل ملی وابسته به آن و زیر نظر رئیس جمهور شامل دو قسمت

به شرح زیر:

الف: سازمانهای مرکزی و ملی (رئیس آنها به عنوان معاون رئیس جمهور است)

۱- سازمان امور اداری حکومت، برای ساختار و تشکیلات حکومتی- نیروی انسانی دولتی - سیستمها و فرآیندهای اداری حکومتی مثل الکترونیکی کردن حکومت.

۲- سازمان امور توسعه ملی، برای آمار و اطلاعات ملی - تدوین چشم اندازها و استراتژی ملی - تدوین برنامه‌های توسعه ملی

۳- سازمان امور مالی حکومت، برای اخذ مالیاتها- تأمین درآمدها- مقررات مالی دولتی و محاسبات - بودجه ریزی و هزینه‌های حکومت

۴- سازمان نظارت ملی، برای نظارت مالی و حسابرسی - نظارت قانونی - نظارت کارکردی- نظارت مراقبتی (حراستها)، در قلمرو حکومت

ب: وزارتخانه های پیشنهادی دولتی

۱- وزارت دفاع (نیاز به امنیت ملی)، رابط بین دولت و رهبری (متولی نیروهای مسلح، سازمانهای پشتیبانی و خدماتی دفاعی، مرزبانی کشور، اطلاعات برون مرزی، استراتژی دفاعی (بطور کلی تامین امنیت ملی (سخت افزاری)، و حفظ موجودیت کشور).

۲- وزارت امنیت داخلی (نیاز به امنیت فردی و اجتماعی)، برای تهیه اطلاعات امنیتی (وزارت اطلاعات کنونی)، حفظ تمامیت ارضی و یکپارچگی ملی، پلیس و نیروی انتظامی، امنیت و حقوق شهروندی، امنیت اجتماعی و عمومی، ضابط قضائی و غیره.

۳- وزارت خارجه (نیاز به ارتباط بین المللی)، برای ارتباطات بین المللی، امور سازمانهای بین المللی، دیپلماسی، و کمک به تامین امنیت ملی(نرم افزاری).

۴- وزارت داخله/ یا کشور (نیازهای سیاسی شهروندان)، برای مشارکت سیاسی شهروندان، انتخابات سیاسی، تابعیت شهروندان (پاسپورت)، هویت ملی (شناسنامه و کارت ملی)، ثبت و احوال و امور جمعیتی کشور، حقوق شهروندان، تضمین آزادی سیاسی و اندیشه، مدیریت سیاسی فضای ملی (استانداری، فرمانداری، بخشداری)، تقسیمات سیاسی فضا (کشوری و شهری)، وفاق و همبستگی ملی، تنظیم رابطه حکومت و ملت، دماسنجی سیاسی افکار عمومی، امور اقوام، احزاب و گروههای سیاسی، و غیره.

۵- وزارت فضای جغرافیایی (نیازهای فضایی مردم)، برای کنترل مالکیت فضای جغرافیایی کشور (ثبت اسناد)، مدیریت سیستمهای اکولوژیک(امنیت زیستمحیطی)، کاربری فضای جغرافیایی (آمایش سرزمین)، مدیریت مخاطرات و بحرانهای سرزمینی (حوادث غیر مترقبه).

۶- وزارت منابع طبیعی (نیازهای زیستی)، برای مدیریت امور معادن، آبها، خاکها، حیات گیاهی و جانوری (بنیادهای زیستی).

۷- وزارت انرژی (نیاز به انرژی)، برای مدیریت نفت و گاز، برق و الکتریسیته، انرژی اتمی، انرژی خورشیدی، هیدرو الکتریک و سایر انرژیها.

۸- وزارت سکونتگاهها(نیاز به زیستگاه و مسکن)، برای اداره امور شهرها، روستاها و مناطق عشایری (شامل برنامه‌ریزی، معماری، مدیریت شهری و روستایی، حمل و نقل و غیره).

۹- وزارت راه و ترابری / یا حمل و نقل (نیاز به حرکت)، برای اداره امور حمل و نقل زمینی (راه آهن- جاده)، دریائی، هوایی، فضائی، و پستی

۱۰- وزارت ارتباطات (نیاز ارتباطی)، برای اداره امور زیر ساختها و شبکه‌های الکترونیکی، تلفن، رادیو و تلویزیون، ماهواره ها، اینترنت و غیره.

۱۱- وزارت رسانه‌ها (نیاز به اطلاع رسانی)، برای اداره امور رادیو، تلویزیون، فیلم و سینما، مطبوعات، فضای مجازی و غیره.

۱۲- وزارت کشاورزی (نیاز به غذا)، برای اداره امور ساختهای زراعی، باغی، دامی، و تأمین منابع غذایی کشور.

۱۳- وزارت صنایع (نیاز به مصنوعات)، برای اداره امور ساختهای صنعتی در فضای جغرافیایی کشور، و تامین نیازهای زندگی شامل خوراک، پوشاک، ابزار کار و فعالیت، وسایل زندگی و خانگی، ابزار و ماشینهای صنعتی و کارگاهی، استانداردسازی های تولیدی، و غیره.

۱۴- وزارت اقتصاد و تجارت (نیاز اقتصادی)، برای مدیریت کسب و کار، اشتغال، پول و بانک، مبادله و بازرگانی، درآمد و هزینه و غیره.

۱۵- وزارت فرهنگ (نیاز فرهنگی)، برای اداره امور میراث فرهنگی و تاریخی کشور، مبانی هویت ملی، آئین ها، شاخصه‌های فرهنگی و ملی، زبان ملی و محلی، موسیقی، هنر، ادبیات ملی و غیره.

۱۶- وزارت سلامت (نیاز به سلامت)، برای اداره امور بهداشت، درمان، دارو، تربیت بدنی و ورزش، سلامت روانی و غیره.

۱۷- وزارت خانواده (نیاز جنسی و وراثتی)، برای اداره امور ازدواج، زاد و ولد، حقوق خانواده، ارث، امور ویژه زنان، مردان، جوانان و کودکان.

- ۱۸- وزارت امور دینی (نیاز دینی)، برای اداره امور باورهای دینی و مذهبی، مناسک و آئین های مذهبی، مدارس دینی، زیارتگاهها و خیریه ها، اقلیتهای دینی، و غیره. (ادغام سازمان اوقاف، سازمان حج و زیارت، سازمان تبلیغات اسلامی، دفتر تبلیغات، و غیره)
- ۱۹- وزارت تفریح (نیاز به آسایش و آرامش روحی و شادی)، برای اداره امور گردشگری و توریسم، مسابقات ورزشی، جشنواره ها، سرگرمی ها، مراکز و فضاهای تفریحی و غیره.
- ۲۰- وزارت آموزش (نیاز به تعلیم و تربیت)، برای اداره امور آموزش پیش دبستانی، دبستانی، متوسطه، دانشگاهی (پیش دکتری)، و بطور کلی آموزش رفتارها و مهارتها و تامین نیروی انسانی مورد نیاز کشور.
- ۲۱- وزرات علم و تکنولوژی (نیاز به تولید علمی و تکنولوژیک)، برای اداره امور مراکز تحقیقات علمی، آکادمی های علمی، دوره های دکتری و پست دکتری، مراکز و سازمانهای تولید تکنولوژی، اختراعات و ابداعات، نشریات علمی، کتاب های علمی، انجمنهای علمی و غیره. (ادغام وزارت علوم، معاون علمی رئیس جمهور، جهاد دانشگاهی، مراکز و سازمانهای تکنولوژیک، مراکز نشر علمی و غیره).
- ۲۲- وزارت امور اجتماعی (نیاز به رفاه، عدالت و خدمات اجتماعی)، برای امور تأمین اجتماعی و بیمه ها، رفاه اجتماعی، مشاوره های اجتماعی، تصدی و تولی امور کیفی اجتماعی نظیر: تضمین عدالت اجتماعی و حقوق شهروندی، حرمت، کرامت و عزت اجتماعی، ارتباطات و همبستگی اجتماعی، تکامل اجتماعی، و غیره (از طریق فرهنگ سازی، مشارکت و تاثیر گذاری بر سیاستها، برنامه ها و اقدامات سایر بخشها).

بخش دوم دولت:

شوراهای عالی هماهنگی، تصمیم سازی و سیاستگذاری

اینها نهادهای هماهنگی رفتاری در دولت و رابط اجزای ساختاری حکومت با قوه مقننه (بعنوان عالی ترین نهاد حکومتی قانونگذار و سیاست- گذار) می باشند.

۱. شورای عالی امنیت ملی (دفاع و امنیت)
۲. شورای عالی سیاسی (داخله و خارجه)
۳. شورای عالی فضای جغرافیایی (مالکیت، آمایش، تعادل های اکولوژیک، امنیت فضائی)
۴. شورای عالی سکونتگاهها
۵. شورای عالی اقتصاد
۶. شورای عالی رفاه اجتماعی
۷. شورای عالی فرهنگ
۸. شورای عالی آموزش، علم و تکنولوژی
۹. شورای عالی امور دینی
۱۰. شورای عالی امور زیربنائی (سیستم های سرزمینی)
۱۱. شورای عالی انرژی
۱۲. شورای عالی منابع طبیعی
۱۳. شورای عالی توسعه ملی

۱- در تمامی شوراها، یکی از وزرا یا رئیس سازمان مرتبط بعنوان دبیر و مسئول دبیرخانه شورا، و رئیس جمهور یا معاون وی، رئیس آن خواهد بود.

۲- در تمامی شوراهای عالی نمایندگان ذیصلاح و مرتبط شش نهاد زیر عضویت خواهند داشت:
- رهبری، مجلس شورای اسلامی، سازمان امور توسعه ملی، قوه قضائیه، وزارت داخله، وزارت خارجه